

CENTRUM BADANIA OPINII SPOŁECZNEJ

SEKRETARIAT 629 - 35 - 69, 628 - 37 - 04 UL. ŻURAWIA 4A, SKR. PT.24
OŚRODEK INFORMACJI 693 - 46 - 92, 625 - 76 - 23 00 - 503 W A R S Z A W A
TELEFAX 629 - 40 - 89
INTERNET <http://www.cbos.pl> E-mail: sekretariat@cbos.pl

BS/68/2007

OCENY FUNKCJONOWANIA WYMIARU SPRAWIEDLIWOŚCI

KOMUNIKAT Z BADAŃ

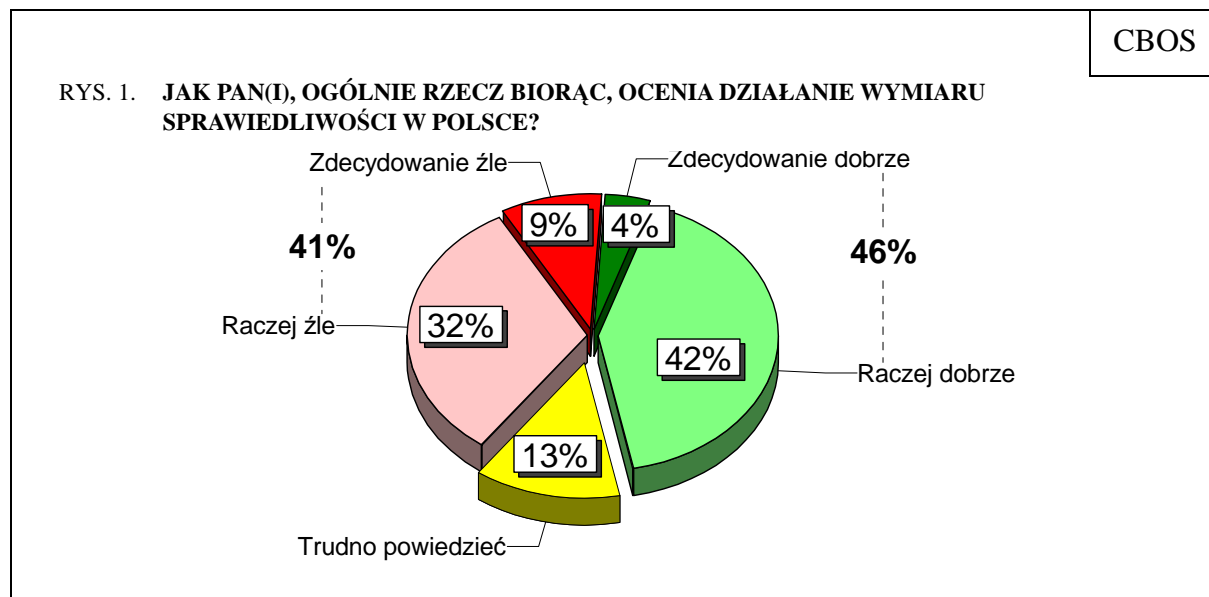
WARSZAWA, KWIECIEŃ 2007

PRZEDRUK I ROZPOWSZECHNIANIE MATERIAŁÓW CBOS W CAŁOŚCI LUB W CZĘŚCI ORAZ WYKORZYSTANIE DANYCH EMPIRYCZNYCH
JEST DOZWOLONE WYŁĄCZNIE Z PODANIEM ŹRÓDŁA

Jednym ze sztandarowych haseł, z którymi Prawo i Sprawiedliwość szło do wyborów parlamentarnych jesienią 2005 roku, była skuteczna walka z przestępczością, a także, co się z tym wiąże, lepsze i bardziej efektywne funkcjonowanie organów stojących na straży przestrzegania prawa oraz wymierzania sprawiedliwości. Porównanie obecnych opinii o działalności tych organów¹ z ocenami uzyskanymi tuż po ostatnich wyborach parlamentarnych² pozwala uchwycić zmiany, jakie w tej sferze zaszły w percepcji społecznej od czasu objęcia władzy przez PiS i jego koalicjantów.

OGÓLNA OCENA DZIAŁANIA WYMIARU SPRAWIEDLIWOŚCI

Badani są wyraźnie podzieleni w ogólnej ocenie działań wymiaru sprawiedliwości w Polsce. Prawie połowa (46%) wyraża się o nich pozytywnie, a tylko nieco mniejsza grupa (41%) je krytykuje. Co ósmy ankietowany (13%) nie potrafi się ustosunkować do tej kwestii.

¹ Badanie „Aktualne problemy i wydarzenia” (203) zrealizowano w dniach od 30 marca do 2 kwietnia 2007 roku na liczącej 937 osób reprezentatywnej próbie losowej dorosłych mieszkańców Polski.

² Zob. komunikat CBOS „Opinie o systemie przestrzegania prawa i wymiaru sprawiedliwości”, listopad 2005.

Trzeba zaznaczyć, że w ciągu ostatnich osiemnastu miesięcy oceny funkcjonowania wymiaru sprawiedliwości w naszym kraju zdecydowanie się poprawiły. Ponad dwukrotnie wzrosła (z 22% do 46%) liczba osób pozytywnie oceniających pracę instytucji wymiaru sprawiedliwości, a o 28 punktów zmniejszył się (z 69% do 41%) odsetek tych, które są wobec niej krytyczne.

Tabela 1

Jak Pan(i), ogólnie rzecz biorąc, ocenia działanie wymiaru sprawiedliwości w Polsce?	X 2005		IV 2007	
	w procentach			
Zdecydowanie dobrze	1	22	4	46
Raczej dobrze	21		42	
Raczej źle	45	69	32	41
Zdecydowanie źle	24		9	
Trudno powiedzieć	9		13	

Cechy socjodemograficzne respondentów nie wpływają w istotny sposób na wyrażane przez nich oceny działań wymiaru sprawiedliwości w Polsce. Funkcjonowanie organów przestrzegania prawa stosunkowo najlepiej oceniają prywatni przedsiębiorcy, rolnicy oraz renciści. Pozytywne opinie stosunkowo częściej niż inni wyrażają również badani dobrze oceniający własną sytuację materialną, osoby regularnie uczestniczące – przynajmniej raz w tygodniu – w praktykach religijnych oraz respondenci o prawicowych poglądach politycznych (zob. tabele aneksowe).

Ze względu na deklarowane sympatie partyjne zadowolenie z działań wymiaru sprawiedliwości w Polsce najczęściej wyrażają zwolennicy Samoobrony, PiS i PSL. Znacznie bardziej podzieleni w opiniach na ten temat są sympatycy PO, wśród których oceny pozytywne niemal równoważą się z negatywnymi. Natomiast stosunkowo największą krytyką w tym zakresie cechuje się potencjalny elektorat LiD. Wśród zdeklarowanych wyborców tej koalicji negatywne opinie o działaniach podejmowanych przez wymiar sprawiedliwości przewyższają nad pozytywnymi.

Tabela 2

Potencjalne elektoraty	Jak Pan(i), ogólnie rzecz biorąc, ocenia działanie wymiaru sprawiedliwości w Polsce?		
	Dobrze	Niedobrze	Trudno powiedzieć
	w procentach		
Lewica i Demokraci	45	49	6
LPR*	55	28	16
PO	47	46	7
PSL*	63	26	11
PiS	64	29	7
Samoobrona*	73	27	0
Niezdecydowani	44	36	20
Niegłosujący	36	49	15

* Dane dotyczące zwolenników tych partii należy traktować z bardzo dużą ostrożnością ze względu na zbyt małą ich liczebność w badanej próbie

WADY W DZIAŁANIU WYMIARU SPRAWIEDLIWOŚCI

Mimo coraz lepszych ocen funkcjonowania wymiaru sprawiedliwości w Polsce, w opinii społeczeństwa jest w tym zakresie jeszcze wiele do zrobienia. Do największych wad w działaniu organów przestrzegania prawa i wymierzania sprawiedliwości Polacy zaliczają przede wszystkim nadmierną biurokrację (83% wskazań), zbyt powolną pracę organów sprawiedliwości (78%) oraz korupcję (78%). Prawie dwie trzecie badanych za istotny problem uznaje ponadto zbytnią łagodność kar orzekanych za przestępstwa (64%), złe przepisy określające działalność organów sprawiedliwości (63%), a nieco mniejsza grupa (59%) – zbyt wysokie koszty związane z postępowaniem sądowym. Ponad połowa respondentów zarzuca wymiarowi sprawiedliwości w Polsce lekceważenie obywateli (57%), złą organizację pracy (57%), brak bezstronności politycznej (55%), niesprawiedliwe orzecznictwo (52%) oraz złe traktowanie petentów (52%). Co trzeci Polak (35%) jest zdania, że największą wadą w działaniu wymiaru sprawiedliwości są złe warunki pracy, a jedynie co ósmy (12%) wskazuje, że kary orzekane za przestępstwa są zbyt wysokie.

Tabela 3

Co, Pana(i) zdaniem, można zaliczyć do najważniejszych wad działania wymiaru sprawiedliwości w Polsce?	Zdecydowanie tak	Raczej tak	TAK	Raczej nie	Zdecydowanie nie	NIE	Trudno powiedzieć
	w procentach						
Biurokracja	46	37	83	5	0	5	12
Zbyt powolna praca organów sprawiedliwości	34	44	78	10	1	11	11
Przekupstwo (korupcja)	44	34	78	6	1	7	15
Zbyt niskie kary orzekane za przestępstwa	34	30	64	16	2	18	18
Złe przepisy określające działalność organów sprawiedliwości	23	40	63	14	1	15	22
Zbyt wysokie koszty, opłaty związane z postępowaniem	22	37	59	12	1	13	28
Lekceważenie obywateli	23	34	57	22	2	24	19
Zła organizacja pracy organów sprawiedliwości	24	33	57	13	0	13	30
Brak bezstronności politycznej	21	34	55	17	1	18	27
Niesprawiedliwe orzeczenia i wyroki sądów	21	31	52	21	2	23	25
Złe traktowanie obywateli	20	32	52	26	2	28	20
Złe warunki pracy organów sprawiedliwości	12	23	35	25	5	30	35
Zbyt wysokie kary orzekane za przestępstwa	4	8	12	45	25	70	18
Coś innego	4	3	7	9	7	16	77

Mimo że respondenci kierują pod adresem wymiaru sprawiedliwości wiele zarzutów, w porównaniu z wynikami sprzed osiemnastu miesięcy obecnie znacznie rzadziej przypisują działaniom jego organów takie negatywne cechy, jak: niesprawiedliwe orzeczenia i wyroki sądów (spadek wskazań o 23 punkty), zła organizacja pracy (spadek o 14 punktów), lekceważenie obywateli oraz zbyt wysokie koszty postępowania sądowego (spadek po 10 punktów) czy też zbyt powolna praca organów sprawiedliwości (spadek o 9 punktów).

Tabela 4

Co, Pana(i) zdaniem, można zaliczyć do najważniejszych wad działania wymiaru sprawiedliwości w Polsce?	Odpowiedzi twierdzące według terminów badań		Różnica
	X 2005	IV 2007*	
	w procentach		
Biurokracja	84	83	-1
Zbyt powolna praca organów sprawiedliwości	87	78	-9
Przekupstwo (korupcja)	79	78	-1
Zbyt niskie kary orzekane za przestępstwa	-	64	-
Złe przepisy określające działalność organów sprawiedliwości	71	63	-8
Zbyt wysokie koszty, opłaty związane z postępowaniem	69	59	-10
Lekceważenie obywateli	67	57	-10
Zła organizacja pracy organów sprawiedliwości	71	57	-14
Brak bezstronności politycznej	-	55	-
Niesprawiedliwe orzeczenia i wyroki sądów	75	52	-23
Złe traktowanie obywateli	59	52	-7
Złe warunki pracy organów sprawiedliwości	30	35	+5
Zbyt wysokie kary orzekane za przestępstwa	12	12	0

* W 2007 roku oceniane aspekty uległy nieznacznej modyfikacji i rozszerzeniu

Jedyną negatywną cechą związaną z funkcjonowaniem wymiaru sprawiedliwości, na którą respondenci zwracają uwagę częściej niż półtora roku temu, są złe warunki pracy jego poszczególnych organów (wzrost wskazań o 5 punktów).

OCENY POSZCZEGÓLNYCH INSTYTUCJI WYMIARU SPRAWIEDLIWOŚCI

Oprócz ogólnej oceny działalności wymiaru sprawiedliwości respondenci wyrażali swoje opinie na temat poszczególnych instytucji, które zajmują się przestrzeganiem prawa, walką z przestępczością, wymierzaniem sprawiedliwości i obroną praw obywateli.

Podobnie jak półtora roku temu najwięcej ocen pozytywnych uzyskała policja (58%), jednak stosunkowo znaczna grupa (30%) krytycznie ocenia jej działania.

Niemal połowa Polaków (48%) pozytywnie wyraża się o działalności notariuszy. Zbliżone liczebnie grupy dobrze oceniają działania radców prawnych (46%), straży miejskiej (46%) i sądownictwa (43%). Nieco gorzej wypada ocena pracy prokuratorów, adwokatów i ławników (po 38% opinii pozytywnych). Stosunkowo najmniej przychylnie Polacy wypowiadają się o działalności służb więziennych i komorników. Jedynie co czwarty (26%) ma dobre zdanie o funkcjonowaniu więziennictwa, a tylko co piąty (20%) pozytywnie wyraża się o pracy komorników. Być może jest to związane z naturą działania tych służb, postrzeganą

często w kategoriach kary i represji. Warto też dodać, że ponad połowa badanych (52%) nie ma wyrobionego zdania na temat działalności więziennictwa.

Najwięcej negatywnych ocen zbierają komornicy, prokuratorzy (po 39%) i sędziowie (38%). Stosunkowo duży odsetek opinii krytycznych uzyskali również policjanci (30%), adwokaci (26%) i strażnicy miejscy (24%).

Tabela 5

W telewizji, radiu i w prasie różnie mówi się i pisze o ludziach i instytucjach, które zajmują się przestrzeganiem prawa, wymierzaniem sprawiedliwości, walką z przestępczością i obroną praw, jakie ludzie mają. A jak by Pan(i) osobiście ocenił(a) działalność:	Zdecydowanie dobrze	Raczej dobrze	Dobrze	Raczej źle	Zdecydowanie źle	Źle	Trudno powiedzieć
	w procentach						
- policji i policjantów	4	54	58	24	6	30	12
- notariuszy	4	44	48	11	3	14	38
- radców prawnych	4	42	46	9	3	12	42
- adwokatów	2	36	38	20	6	26	36
- sądów i sędziów	1	42	43	31	7	38	19
- prokuratury i prokuratorów	2	36	38	33	6	39	23
- więzień i służb więziennych	1	25	26	18	4	22	52
- komorników	1	19	20	22	17	39	41
- strażników miejskich	3	43	46	18	6	24	30
- ławników	2	36	38	10	3	13	49

Można przypuszczać, że zdecydowana większość opinii dotyczących działalności poszczególnych służb stojących na straży przestrzegania prawa i zajmujących się wymierzaniem sprawiedliwości, formułowana jest na podstawie medialnych doniesień oraz funkcjonującego w społeczeństwie wizerunku konkretnych instytucji. Jak się bowiem okazuje, zdecydowaną mniejszość stanowią ci, którzy załatwiając konkretne sprawy sami kontaktowali się z odpowiednimi służbami albo czynili to członkowie ich najbliższej rodziny.

RYS. 2. **CZY W OSTATNICH DWÓCH LATACH KTOŚ Z PANA(I) NAJBLIŻSZEJ RODZINY LUB PAN(I) OSOBIŚCIE MIAŁ(A) JAKĄŚ SPRAWĘ ALBO ZAŁATWIAŁ(A) COŚ I KONTAKTOWAŁ(A) SIĘ Z:**

W ostatnich dwóch latach respondenci lub członkowie ich najbliższej rodziny stosunkowo najczęściej mieli styczność z policją (20%), nieco rzadziej z sądem (19%), a dopiero w dalszej kolejności z notariuszem (14%), radcą prawnym (10%), strażą miejską (10%), adwokatem (8%), prokuraturą (7%) i komornikiem (6%). Tylko nieliczni (1%) kontaktowali się ze służbami więziennymi.

Nasze analizy wskazują, iż kontakt z poszczególnymi instytucjami wymiaru sprawiedliwości w większości przypadków nieco zmienia spojrzenie na nie i wpływa na ocenę ich działalności. Poza oceną pracy notariuszy, funkcjonowanie wszystkich innych analizowanych instytucji gorzej oceniają osoby, które bezpośrednio lub pośrednio (poprzez swoje rodziny) kontaktowały się z tymi instytucjami niż te, które w ogóle nie miały z nimi styczności. Jak się okazuje, na bezpośrednim kontakcie stosunkowo najwięcej tracą służby więzienne, straż miejska, prokuratura i komornicy.

Tabela 6

W telewizji, radiu i w prasie różnie mówi się i pisze o ludziach i instytucjach, które zajmują się przestrzeganiem prawa, wymierzaniem sprawiedliwości, walką z przestępczością i obroną praw, jakie ludzie mają. A jak by Pan(i) osobiście ocenił(a) działalność:	Średnia ocen na skali 1–4* wśród ogółu badanych	Średnia ocen na skali 1–4* wśród osób, które w ostatnich dwóch latach kontaktowały się z poszczególnymi służbami osobiście lub czynili to członkowie ich rodzin	Różnica średnich
- notariuszy	2,80	2,94	0,14
- radców prawnych	2,81	2,78	-0,03
- policji i policjantów	2,65	2,50	-0,15
- adwokatów	2,55	2,41	-0,14
- strażników miejskich	2,60	2,40	-0,20
- sądów i sędziów	2,47	2,40	-0,07
- prokuratury i prokuratorów	2,43	2,23	-0,20
- więzień i służb więziennych	2,49	2,20	-0,29
- komorników	2,09	1,90	-0,19

* Skala 1–4, na której 1 oznaczało „zdecydowanie źle”, a 4 – „zdecydowanie dobrze”. Przy obliczaniu średnich pominięto odpowiedzi „trudno powiedzieć”

W ciągu ostatnich osiemnastu miesięcy poprawił się społeczny wizerunek wszystkich analizowanych instytucji wymiaru sprawiedliwości, szczególnie zaś sądownictwa i prokuratury. Nieco gorzej natomiast wypadają poszczególne służby w ocenie osób kontaktujących się z nimi. W tym względzie wyraźnie poprawiła się jakość pracy sędziów, natomiast pogorszyła się działalność komorników i radców prawnych.

Tabela 7

W telewizji, radiu i w prasie różnie mówi się i pisze o ludziach i instytucjach, które zajmują się przestrzeganiem prawa, wymierzaniem sprawiedliwości, walką z przestępczością i obroną praw, jakie ludzie mają. A jak by Pan(i) osobiście ocenił(a) działalność:	Średnia ocen na skali 1–4* wśród ogółu badanych			Średnia ocen na skali 1–4* wśród osób, które w ostatnich dwóch latach kontaktowały się z poszczególnymi służbami osobiście lub czynili to członkowie ich rodzin		
	X 2005	IV 2007	Różnica średnich	X 2005	IV 2007	Różnica średnich
- sądów i sędziów	2,14	2,47	+0,33	2,18	2,40	+0,22
- prokuratury i prokuratorów	2,13	2,43	+0,30	2,16	2,23	+0,07
- policji i policjantów	2,51	2,65	+0,14	2,43	2,50	+0,07
- adwokatów	2,44	2,55	+0,11	2,36	2,41	+0,05
- więzień i służb więziennych	2,38	2,49	+0,11	2,15	2,20	+0,05
- komorników	2,01	2,09	+0,08	2,03	1,90	-0,13
- notariuszy	2,73	2,80	+0,07	2,85	2,94	+0,09
- strażników miejskich	2,54	2,60	+0,06	2,39	2,40	+0,01
- radców prawnych	2,76	2,81	+0,05	2,87	2,78	-0,09

* Skala 1–4, na której 1 oznaczało „zdecydowanie źle”, a 4 – „zdecydowanie dobrze”. Przy obliczaniu średnich pominięto odpowiedzi „trudno powiedzieć”

Czas, jaki upłynął od ostatnich wyborów parlamentarnych, przyniósł wraz ze wzrostem poczucia bezpieczeństwa obywateli³ wyraźnie pozytywne zmiany opinii na temat funkcjonowania wymiaru sprawiedliwości w Polsce i pracy jego poszczególnych organów. Mimo że w tej dziedzinie jest – zdaniem ankietowanych – jeszcze wiele do zrobienia, jak chociażby zmniejszenie biurokracji, przyspieszenie prac czy walka z korupcją, nie ulega wątpliwości, że społeczny wizerunek wymiaru sprawiedliwości jest coraz lepszy (choć ciągle pozostawia wiele do życzenia), a zmiany zachodzące w tym zakresie oceniane są jako idące w dobrym kierunku.

Opracował
Rafał BOGUSZEWSKI

---

³ W przygotowaniu komunikat CBOS o poczuciu bezpieczeństwa Polaków.